

נידה מ

משה שווערד

1. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן עד

(ומה שהרמב"ם בפה"מ בכורות פ' יש בכור כתב דמה שאומרים המגידים שהאשה חיה אחר שקורעים דופנה ומתעברת ויולדת איני יודע לו טעם והוא ענין זר מאד, הנה בזמננו הוא מעשים לאלפים כהמגידים שעושים ניתוח להוציא הולד דרך דופן וחיות ומתעברות ויולדות, והוא מן הניתוחים שאינם בסכנה כל כך, והרופאים אומרים שאין זה סכנה כלל, ויאולי נשתנו הטבעים מזמן הרמב"ם).

2. ספר חכמת בצלאל

רש"י ד"ה יוצא דופן: ע"י סם נפתחו מעיה כו', ונתרפאת. עכ"ל, וכ"כ הרע"ב. ומלשונם הוה משמע קצת דלית להו כתרמב"ם בפירוש המשנה פ"ח משנה ב' דבכורות יעושה דמשמע מלשונו דהיולדת ביוצא דופן אינה יכולה לחיות עוד וכמ"ש התי"ט שם במשמעותו, והבאתי דבריהם בחידושינו לעיל דף כ"ו ע"א בתוס' ד"ה סנדל כו', יעושה. אמנם אין מזה ראייה דבהכרח אין כונת הרמב"ם שתמות מיד, דהא קתני הכא אין יושבין עליו ימי טומאה וטהרה, ואי מיד תמות מאי ימי טומאה וטהרה שייך, ולכן תמיהני על התפארת ישראל סי' קצ"ה ט"ק ד', שכתב דדוחק לומר, שלא תמות מיד מהרה כל כך, ומה זה דוחק, הלא משנתנו כך מוכרחת להרמב"ם, והן אמת ולשון הרמב"ם מגומגם קצת, שכתב במעוברת משני ולדות ונקרע דופנה, ויצא אחד מהן, ואח"כ יצא השני כדרך העולם, ומתה כו', עכ"ל, זה משמע דמיד מתה, אבל ע"כ אין זה בכח המאמר, ממשנתנו וכדאמרן, ועיי' בחולין דף ל"ו ע"ב ובכל דיבורי רש"י שם ודוק.

3. תוספות מסכת עבודה זרה דף י עמוד ב

ה"ג כל נשיאיה ולא כל שריה פרט לקטיעה וכו' - שמתה אמו בלדתה ונבקעת בטנה ומצאוהו חי ומלך עליהם ונקרא קיסר בלשון רומי והוא לשון כרות בעברית ועל שמו נקראו כל המלכים שלאחריו קיסר.

4. ערוך לנר מסכת נדה דף מ עמוד א

בגמרא ור"ש מאי טעמא. ק"ק כיון דמעיקרא פריך מ"ט דרבנן הרי דפשיטא לו דמשמעות וילדה לא ממעט יוצא דופן וא"כ כיון דלר"ש ליכא מיעוט דדרש כי תזריע לכעין שהזריע מאי פריך מ"ט דדלמא ממשמעות דוילד הזריע אף יוצא דופן וי"ל דפריך כיון דרבנן ג"כ דרשי כעין שמזרעת רק דס"ל דתרתני שמעת מני' כמש"כ התוס' לכן פריך מ"ט דר"ש דלא דרש ג"כ תרתני כרבנן ועיי' לקמן בתוס' שכתבתי עוד יישוב אחר לקושיא זו:

5. חתם סופר מסכת נדה דף מ עמוד א

ור"ש מ"ט פ"י דהשתא דכתיב תזריע יותר סברא למדרש מניה כרבנן עד שתלד במקום שמזרעת מלמדרש מניה כעין שהזריעה אפי' לר"ש דאית ליה נימוק הולד כו' ועי' מ"ש בסמוך אי"ה:

6. ריטב"א על מסכת נדה דף מ/א

מ"ט דרבנן. קשה לי דהשתא בעיא מ"ט דרבנן דילמא משמע לן דסתם לידה משמע אפילו יוצא דרך דופן כל היכא דליכא קרא דמעייט ליה ואלו לקמן בסמוך בתר דתריצא לרב שמעון קרא דנקטי רבנן שיילינן מ"ט דרב שמעון דילמא סתם לידה דרך רחם משמע כל היכא דליכא קרא דמרבני לה וי"ל דלעולם סתם לידה דרך רחם ורב מני בר פטיש אדלקמן סמוך דאיכא קרא יתירא לרבנות יוצא דופן וקאמר מ"ט דרבנן דלא דרשי ליה וכי פריש טעמייהו דרבנן ותריצנא ליה אליבא דרב שמעון אתינא לברורי מילתא מ"ט דר"ש דאפילו נימא דליכא קרא כרבנן מ"ט סתם לידה דרך רחם משמע ופרישנא דטעמא דפלוגתייהי היינו משום תלד יתירה דרב שמעון דריש ליה לרבנות דרך דופן ורבנן דרשי ליה למילתא אחריתי שלא לסתור דרשא דכי תזריע ודרך התלמוד כן במקומות הרבה:

7. חידושי הרישב"א מסכת גדה דף מעמוד א

לרבות טומטום ואנדרוגינוס סד"א זכר ונקבה ודאית. פירוש וממעטים אפילו טומטום כיון שאין דינו ברור משעת לידתו לטומאה ודאי קמ"ל דמרבא להו לטומאה **ונראה דמשום אנדרוגינוס בא עיקר הכתוב** דלדין ברור רבייה רחמנא דהא ליכא ספיקא קמיה [שמיא,אלא] שלא נתברר לחכמים דינו היאך נאמרה הלכה ולפיכך אמרו שתשב לזכר ולנקבה וממילא נפקא לן ספק טומטום אפילו לדין תורה דהא א"א לדעת אם זכר או נקבה עד שיהא נקרא וואף מתחלת דינו בהר סיני נדון לספק לשבת עליו לזכר או לנקבה וזה נראה ברור:

8. ספר חתם סופר על מסכת גדה דף מ/א

אבל בחד עיבורא כו'. ור"ש נראה דלטעמיה אזל דס"ל דרשינן טעמא דקרא ודריש לעיל ס"פ המפלת טעמא דיולדת מביאה קרבן משום שהיא קופצת ונשבעת וא"כ אין סברא לחלק בין חד עיבור לשני עיבורים. והא"ש מה שיל"ד הא מבואר לעיל כ"ז ע"א דר' יוסי ור' יהודה נמי כר"ש ס"ל בההיא נימוק הולד ולא לשתמט בשום דוכתא למימר דס"ל כוותיה ביוצא דופן והא"ש דמ"מ ס"ל דעדיף למדרש קרא דרובנן ובשלמא ר"ש אייתר ליה תלד אבל אינהו לא דרשי טעמא דקרא ואיצטריכא להו תרי קראי חד לחד עיבורא וחד לתרי עיבורא ולא אייתר ליה תלד וממילא דרשי תזריע לכדרבנן ודלא כר"ש, וק"ל:

9. חדושי הרמב"ן על מסכת גדה דף מ/א

מ"ט גמר לידה לידה מבכור. פי' דאי לאו ג"ש כיון שנתרבה יוצא דופן בכלל לידה גבי אדם אי אפשר למעטו מכי יולד ולהכי צריך ג"ש ללידה לידה, **והא דאמרינן שכן אמו מאמו לא דהיא ג"ש אלא מסתברא לידה לידה דאדם גמרינן משום דדמי מדדמי הוא** דהכא כתיב אמו והכא כתיב אמו, והא דאמרינן לקמן (מ"א א') מאמו אמו נפקא לאו דוקא אלא חדא מטעמיה דג"ש נקיט:

10. חזון איש |יו"ד ס' קטז|

ג) מי א' לרבות טומטום ואנדרוגינוס כו' ור"ש כו', מנולד ולאמי דיולד כעין שכאריש טמאה, מינן יתכן דטומטום ואנדרוגינוס אין אמו טמאה לידה, וטעמא דנשפיר מרוקס ככו ניכר אס זכר אס מקב וכו' וכו' למיל כ"כ כו', אכל מה שחמשן אחיכ לא איכפת לן, משאיכ כמ"ס שלח מפרקו משולם על מהתנות זכר ודאי מקב ודאית, וכלך נדך קרא לרשימכו.

11. ספר חכמת בצלאל

גמר לידה לידה מבכור כו', וליגמר לידה לידה מאדם כו'. ואין להקשות דדילמא גיש דבכור נתקבל לו מרבתי, וגיש דאדם מאדם לא נתקבל לו, ודיא דבכר כתבתי בחידושינו לעיל דף כ"ב ע"ב בשם בעל חליכות עולם דענין קבלת הגיש לפעמים נתקבלו להם המקומות לילפינו מהרדי ולפעמים נתקבלו התיבות הומויות. ובארנו שם דהאמוראים גופיהו נתפקו לפעמים חכי ויתה קבלת התנא, ולכן שקיל וטרי השי"ס. אדילפת מהבא לילף מאדך. דדילמא כן ויתה קבלת התנא. חתו נמי הענין דהכא דשקיל וטרי השי"ס דדילמא נתקבלה לריש לידה לידה מאדם. דהא ר' יוחנן ע"כ לא ידע ברייתא דבטמון דמטיע ליה. דאיכ בא קביל ולפיכך שקיל וטרי בה השי"ס עד דמוקמי לה על ברייתא. ועייל עפ"ש התוס' בדיה הגן נפישין כו', מש"ס דבכורות דף מ"ז ע"ב דסיל לריש יוצא דופן הוי בכור לנחלה דילף מילדו לו בניס לידה לידה מאדם (ועי' בבכורות בתוס' ד"ה ראשון כו'). איכ חזון דבלא"ה נתקבלה לו לריש וך גיש ולידה לידה מאדם לענין בכור לנחלה. איכ פריך השי"ס שפיר, דיש לנו לומר דגם לזה נתקבלה דאין גיש למחצות. וכ"כ דדילמא אף גיש ולידה מבכור נתקבלה לו. ועי' בעי למידרשה לחכי. דאלי"כ ליל גיש וזו דמבכור (אשר נתקבלה לו נמי). דא דהא בלא"ה צ"ל דהך גיש ולידה מבכור אתיא לדרשה אחריתי ובמי' תוס' בדיה גמר לידה כו'. יע"ש בסוף הדיבור. ולדרשה דהכא אינה גריכא ואיכ פריך השי"ס שפיר ודוק. ובהו י"ל קצת קושיית התוס' בדיה הגן נפישין כו'. שהקשו דילף מבכור נהמה כו', ולפמיש י"ל דגיש ולידה לידה מאדם נמי נתקבלה לריש, ואיכ אי היה יליף לידה מבכור. ויה קשה הך גיש ולידה לידה מאדם לתי תיני. דהך דהכא לא אתיא לפי המסקנא דהכא. וכדנחיא כותיה דריי ודוק.

12. ספר שערים מצ' בהל'

אמר קרא אשה כי תזריע וילדה זכר. כתב הר"ח במס' חגיגה (טו.) דאם נתעברה באמבטי של מרחץ כו', וזה מעשה נסים הוא ואינה טמאה לידה, שאין אני קורא בה אשה כי תזריע. אבל עי' בתיו"ט (כריחות פ"ב מ"ד ד"ה הפילה) דאם נתעברה באמבטי טמאה לידה ומביאה קרבן, ונראה דלפי' הר"ח אינו נימול בשבת, כיון דלא קרינן ביה "אשה כי תזריע... וביום השמיני ימול".